

Kontrolní závěr z kontrolní akce

21/09

Peněžní prostředky vynakládané na projekty návštěvnické infrastruktury související s ochranou přírody

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2021 pod číslem 21/09. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Michal Šmucr.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda podpora projektů návštěvnické infrastruktury související s ochranou přírody byla nastavena a realizována hospodárným a účelným způsobem.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo životního prostředí (dále také „MŽP“);

Státní fond životního prostředí České republiky, Praha (dále také „SFŽP“);

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Praha (dále také „AOPK“);

Správa Národního parku Šumava, Vimperk (dále také „SNPŠ“);

Správa jeskyní České republiky, Průhonice (dále také „SJ ČR“).

Kontrola byla prováděna u kontrolovaných osob v období od dubna do listopadu 2021.

Kontrolováno bylo období od roku 2012 do 30. 9. 2021, v případě věcných souvislostí i období předcházející.

Kolegium NKÚ na svém V. jednání, které se konalo dne 21. března 2022,

schválilo usnesením č. 9/V/2022

kontrolní závěr v tomto znění:

Projekty návštěvnické infrastruktury

OPŽP¹ 2007–2013
Oblast podpory 6.2

OPŽP 2014–2020
Specifický cíl 4.1²

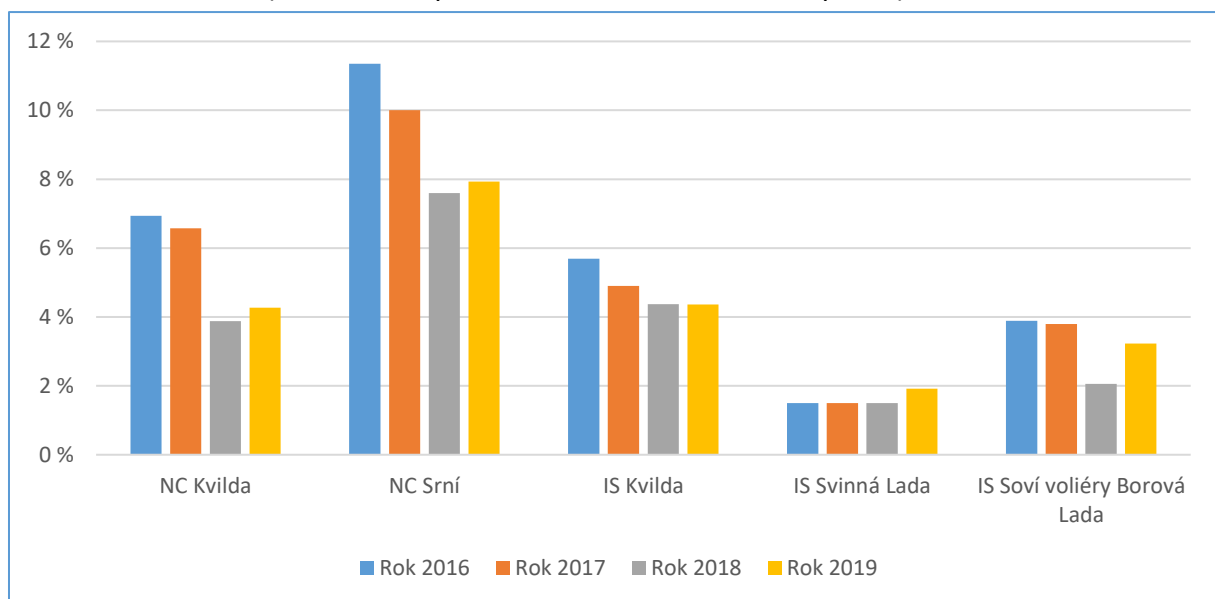
Návštěvnická infrastruktura

<i>schváleno:</i>	61 projektů	25 projektů
<i>dotace celkem:</i>	759 mil. Kč	569 mil. Kč

z toho: návštěvnická střediska

<i>schváleno:</i>	22 projektů	9 projektů
<i>dotace celkem:</i>	454 mil. Kč	336 mil. Kč

Graf č. 1: Podíl návštěvníků Národního parku Šumava, kteří navštívili návštěvnická střediska (z celkového počtu návštěvníků národního parku)

¹ OPŽP – operační program *Životní prostředí*.

² Údaje jsou aktuální k datu 14. 4. 2021.

I. Shrnutí a vyhodnocení

NKÚ prověřil účelnost a hospodárnost vynakládaných peněžních prostředků ve výši 1 327 252 661 Kč (z toho 1 200 205 598 Kč bylo vynaloženo z prostředků EU a 127 047 063 Kč ze státního rozpočtu) určených na realizaci projektů návštěvnické infrastruktury (dále také „NI“) z operačního programu *Životní prostředí* (dále také „OPŽP“) v období 2007–2013 a 2014–2020. Kontrola se zaměřila zejména na projekty týkající se návštěvnických středisek (dále také „NS“) a vstupní objekty jeskyní.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda podpora projektů návštěvnické infrastruktury související s ochranou přírody byla nastavena a realizována účelným a hospodárným způsobem. V rámci kontrolní akce bylo kontrolováno 28 projektů.

NKÚ zjistil, že u peněžních prostředků vynakládaných na projekty NS není dostatečně zajištěno účelné a hospodárné využití těchto prostředků.

MŽP nestanovilo jednoznačná hodnotící kritéria zajišťující účelné vynaložení peněžních prostředků na realizaci projektů a nenastavilo indikátory vypovídající o plnění očekávaných přínosů budování návštěvnických středisek ani pravidla pro sledování těchto přínosů.

K prokazatelnému přínosu NS k zastavení poklesu biodiverzity³ a negativních antropogenních vlivů⁴ nedošlo.

Výše limitu orientačních investičních nákladů jako jednoho z kritérií pro výběr projektů byla značně nadhodnocená. Důsledkem je realizace finančně nadstandardně nákladných projektů. Projekty NS jsou ztrátové a dle NKÚ existuje riziko pro jejich udržitelnost.

Celkové hodnocení vychází z následujících hlavních zjištění:

1. **Hodnotící kritéria** byla formulována obecně a zahrnovala hledisko účelnosti nedostatečně konkrétně. Ani takto nedostatečně stanovené podmínky výběru projektů MŽP nerespektovalo. Schválilo projekt, který je nesplňoval a měl být vyřazen, čímž MŽP vytvořilo nerovné podmínky pro žadatele o dotaci.

MŽP při výběru projektů nezohlednilo v žádném stupni hodnocení žádostí počet návštěvníků zvláště chráněných území (dále také „ZCHÚ“), atraktivnost a velikost ZCHÚ ani vzdálenosti plánovaného NS/IS od již existujících zařízení podobného charakteru. Jedinou podmínkou ze strany MŽP byla realizace pouze jednoho NS pro jedno ZCHÚ (s výjimkou národních parků).

Potřebnost projektů nebyla v rámci AOPK hodnocena z hlediska intenzity negativních antropogenních vlivů v jednotlivých chráněných krajinných oblastech (dále také „CHKO“), ale zejména vzhledem k existenci možných provozovatelů domů přírody (dále také „DP“).

³ Biodiverzita = biologická rozmanitost neboli variabilita všech druhů organismů.

⁴ Antropogenní vliv = přímé nebo nepřímé působení člověka na životní prostředí.

MŽP nestanovilo **pravidla (kritéria) pro sledování snížení negativních antropogenních vlivů** v souvislosti s výstavbou návštěvnické infrastruktury a nesleduje dopady realizace projektů NI/NS.

2. Monitorování projektů podpořených z OPŽP provádělo MŽP prostřednictvím **indikátorů**, ze kterých naplnění účelnosti vynaložených peněžních prostředků na obnovu či výstavbu návštěvnických středisek nelze zjistit.

MŽP v programovém období 2014–2020 podhodnotilo nastavené cílové hodnoty indikátorů pro sledování návštěvnické infrastruktury.

MŽP nestanovilo příjemci podpory v právním aktu o poskytnutí podpory žádné cíle projektu nebo závazné ukazatele, z nichž by bylo zřejmé, jak projekt přispěl k usměrnění pohybu návštěvníků a ke snížení negativních dopadů turistického ruchu na zvláště chráněná území. Přínosy konkrétních projektů tedy nebylo možné vyhodnotit. Data získaná NKÚ v NPŠ nepotvrzují předpoklady MŽP o očekávaném usměrnění pohybu a chování návštěvníků.

3. Jedním z kritérií pro hodnocení hospodárnosti projektů bylo hledisko **přiměřenosti nákladů**. Předpokládané náklady byly při hodnocení projektů OPŽP porovnávány s tzv. náklady obvyklých opatření (dále také „NOO“), které představují MŽP stanovenou finanční částku, za kterou je možné realizovat určitý typ opatření. NKÚ zjistil, že pro výpočet tohoto limitu použilo MŽP výrazně nadhodnocenou částku. Navýšení horní hranice investičních nákladů v OPŽP 2014–2020 vzhledem k OPŽP 2007–2013 neodpovídalo výši inflačních koeficientů ani nárůstu cen ve stavebnictví. Do limitu nebylo promítnuto hledisko velikosti ani návštěvnosti ZCHÚ.

4. **Provoz návštěvnických středisek** je ztrátový. Na krytí části výdajů na jejich provoz jsou poskytovány prostředky ze státního rozpočtu. V řadě případů je provoz NS, resp. domů přírody, na této provozní dotaci závislý.

II. Informace o kontrolované oblasti

Česká republika čerpá prostředky EU z *Evropského fondu pro regionální rozvoj* na ochranu a zlepšování kvality životního prostředí prostřednictvím OPŽP. Roli řídicího orgánu programu plní MŽP, činnosti zprostředkujících subjektů plní SFŽP a AOPK.

MŽP je podle zákona č. 2/1969 Sb.⁵ ústředním orgánem státní správy České republiky ve věcech životního prostředí, mj. pro ochranu přírody a krajiny a pro státní ekologickou politiku. Odpovídá za provádění OPŽP. Některé kompetence řídicího orgánu přeneslo na SFŽP a AOPK jako zprostředkující subjekty.

Státní fond životního prostředí České republiky byl zřízen zákonem č. 388/1991 Sb.⁶ V OPŽP 2007–2013 a OPŽP 2014–2020 plnil na základě *Dohody o delegování některých činností*

⁵ Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky.

⁶ Zákon České národní rady č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky.

a pravomocí MŽP jako řídicího orgánu operačního programu životní prostředí na SFŽP roli zprostředkujícího subjektu.

SFŽP zajišťoval administraci OPŽP a činnosti související s realizací tohoto programu. V programovém období 2014–2020 SFŽP odpovídal za příjem a hodnocení žádostí a administraci schválených projektů ve všech prioritních osách OPŽP vyjma projektů prioritní osy 4, u nichž byly příjemcem podpory resortní organizace MŽP, tj. AOPK, SJ ČR a správy národních parků.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR byla zřízena s účinností od 1. 1. 1995 zákonem České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Jedná se o organizační složku státu a účetní jednotku. Zajišťuje odbornou i praktickou péči o přírodu na území chráněných krajinných oblastí a dále na území národních přírodních rezervací (dále také „NPR“) a národních přírodních památek (dále také „NPP“). Jako zprostředkující subjekt v programovém období 2014–2020 zajišťovala AOPK u projektů prioritní osy 4, kde žadatelé nebyly resortní organizace MŽP, administraci žádostí o podporu⁷, a to do okamžiku vydání registrace akce. AOPK byla v OPŽP 2007–2013 a OPŽP 2014–2020 rovněž příjemcem dotace.

Dalšími kontrolovanými osobami byli příjemci dotací:

Správa Národního parku Šumava byla zřízena rozhodnutím MŽP jako příspěvková organizace za účelem ochrany přírody na území Národního parku Šumava a chráněné krajinné oblasti Šumava a na území ochranného pásma národní přírodní památky Blanice mimo území chráněné krajinné oblasti Šumava a vojenského újezdu Boletice.

Správa jeskyní České republiky byla zřízena s účinností od 1. 4. 2006 jako státní příspěvková organizace na základě opatření č. 21/17 MŽP, které vykonává funkci zřizovatele. Její součástí je 14 zpřístupněných jeskyní i odborné oddělení péče o jeskyně. SJ ČR je nedílnou součástí aktivní struktury státní ochrany přírody.

Z OPŽP byly podporovány mj. projekty týkající se obnovy a výstavby návštěvnické infrastruktury, přičemž kontrola NKÚ se zaměřila zejména na návštěvnická střediska. NI je dále podporována z *Integrovaného regionálního operačního programu, Programu rozvoje venkova* a operačního programu *Rybářství*. OPŽP se soustřeďuje na podporu budování a údržby návštěvnické infrastruktury v ZCHÚ a území soustavy *Natura 2000*.

Budování NS v ZCHÚ bylo zařazeno do OPŽP 2007–2013 na základě *Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2005–2015*, která vychází ze *Strategie ochrany biodiverzity Evropských společenství* a z *Úmluvy o biologické rozmanitosti*, která byla podepsána na konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiru v červnu 1992. Pro ČR vstoupila v platnost 3. března 1994. Úmluva je celosvětově hodnocena jako klíčový dokument v ochraně biologické rozmanitosti.

Jedním z kritérií přijatelnosti bylo, že projekt musel vyplývat z plánu/zásad péče o ZCHÚ nebo ze souhrnu doporučených opatření pro lokalitu soustavy *Natura 2000*. Pokud bylo opatření

⁷ Dohoda o delegování některých činností a pravomocí MŽP jako řídicího orgánu OPŽP v programovém období 2014–2020 na AOPK ze dne 22. června 2015.

navrženo v těchto dokumentech, bylo možné jeho realizaci považovat za potřebnou. Projekty měly být realizovány ve ZCHÚ (národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace a přírodní památky).

OPŽP 2007–2013

V programovém období 2007–2013 byla podpora NI poskytována z OPŽP v rámci prioritní osy (dále také „PO“) 6 – *Zlepšování stavu přírody a krajiny*. Globálním cílem prioritní osy 6 bylo zastavení poklesu biodiverzity a zvýšení ekologické stability krajiny. Prioritní osa 6 se členila na 6 oblastí podpory, projekty týkající se návštěvnické infrastruktury patřily do oblasti podpory 6.2 – *Podpora biodiverzity*. Jedním z operačních cílů podpory bylo snížení negativních antropogenních vlivů na přírodu a krajinu (tzn. ochrana přírody před neusměrněným a nešetrným turistickým ruchem). Mezi podporované aktivity oblasti podpory 6.2 zařadilo MŽP mj. investiční opatření pro obnovu a výstavbu NI ve zvláště chráněných územích, ptačích oblastech, evropsky významných lokalitách a přírodních parcích a geoparcích (včetně návštěvnických středisek).

V programovém období 2007–2013 bylo v rámci oblasti podpory 6.2 podpořeno 333 projektů částkou v celkové výši 2 293 mil. Kč, z toho návštěvnická infrastruktura byla podpořena na základě 61 projektů částkou 759 mil. Kč. Podpora z prostředků EU na NI odpovídala jedné třetině (33 %) peněžních prostředků poskytnutých na oblast podpory 6.2. Výraznou část prostředků na NI činily prostředky investované do návštěvnických středisek (viz str. 2 tohoto kontrolního závěru).

OPŽP 2014–2020

V programovém období 2014–2020 byla podpora NI poskytována v rámci prioritní osy 4 – *Ochrana a péče o přírodu a krajinu*. V programovém období 2014–2020 bylo ze SC 4.1 prioritní osy 4 podpořeno 179 projektů částkou 2 843 mil. Kč, z toho 25 projektů návštěvnické infrastruktury částkou v celkové výši 569 mil. Kč. Finanční prostředky byly určeny na zastavení poklesu biodiverzity, ochranu ohrožených rostlin a živočichů, zajištění ekologické stability krajiny a na vznik a zachování přírodních prvků v osídlených oblastech.

Cílem podporovaných opatření bylo zajištění potřebné péče o předměty ochrany v národně významných⁸ a velkoplošných chráněných územích (CHKO), a to na základě schválených plánů péče a v územích *Natura 2000* na základě souhrnů doporučených opatření. Pomocí kvalitní návštěvnické infrastruktury mělo dojít k usměrnění rekreačního využití těchto cenných území a k omezení negativního vlivu návštěvnosti na předmět ochrany (záměrem byla ochrana půdního krytu, povrchu pískovcových skal, ochrana živočichů před hlukem apod.). Současně bylo cílem informovat veřejnost o významu ochrany daných území. Do roku 2020 mělo být dosaženo toho, že návštěvnická infrastruktura v chráněných územích bude optimalizována ve vztahu k předmětům ochrany a informovanosti návštěvníků.

⁸ Národně významné území – národní park, národní přírodní rezervace, národní přírodní památka a vybraná území přírodních rezervací a přírodních památek; zdroj: programový dokument OPŽP 2014–2020 ve verzi 15.0 (EK verze 7.0) s platností od: 12. 12. 2019.

Návštěvnícká infrastruktura

Návštěvnícká infrastruktura musí splňovat čtyři základní zásady:

- naplňovat principy dobré interpretace,
- být bezpečná pro návštěvníky a přiměřená pro cílovou skupinu,
- usměrňovat návštěvníky mimo citlivá místa (nezpůsobovat poškození chráněného území),
- být udržitelná.

Systém návštěvnícké infrastruktury zahrnuje množství opatření od drobných prvků (např. informační tabule, zpevněné chodníky, lávky, naučné stezky, vyhlídky, ptačí pozorovatelný) až po návštěvnícká střediska. Finančně nejnáročnější objekty NI jsou zejména návštěvnícká střediska s trvalými expozicemi.

Návštěvnícké středisko je objekt specifický umístěním na zajímavém až atraktivním místě nebo u zajímavého fenoménu, např. chráněného území; ve středisku se podávají informace o místě samém, o možnostech pohybu a pobytu v ZCHÚ a další informace z oblasti cestovního ruchu. Je zde umístěno veřejné sociální zázemí. V NS se nacházejí výchovně vzdělávací a interaktivní expozice o přírodě a historii, prezentují se filmy a mapy. NS poskytuje speciální programy s průvodci, organizované túry, přednášky apod.

Pro výstavbu a rekonstrukci návštěvníckých středisek byly v základních dokumentech OPŽP stanoveny tyto specifické podmínky:

- objekt musí plnit výhradně funkci návštěvníckého střediska s možnými doplňkovými aktivitami: environmentální vzdělávání a poradenství, informační centrum;
- objekt návštěvníckého střediska může být využíván pro činnosti, které umožňují jeho samofinancování: prodej tematických propagačních a vzdělávacích materiálů, tiskovin a publikací, drobných předmětů, certifikovaných regionálních produktů, je možný výběr parkovného nebo vstupného. V omezené míře lze krátkodobě pronajmout prostory střediska (např. za účelem pořádání tematických seminářů, ekovýchovných a výukových programů);
- návštěvnícké středisko bude zajišťovat celoroční nebo sezónní provoz (minimálně pět měsíců v roce v programovém období 2007–2013, šest měsíců v období 2014–2020).

Původně měla být NS umístěna pouze v ZCHÚ, se změnou programového dokumentu mohla být od 10. 11. 2008 umístěna i mimo tato území.

Program *Dům přírody*, schválený MŽP v r. 2009, definoval dva typy NS, a to dům přírody a informační středisko. Dům přírody je moderní NS v ZCHÚ spravovaném AOPK. Informační středisko je menší NS poskytující v chráněné krajinné oblasti informace o všech službách souvisejících s ochranou přírody a krajiny v dané oblasti. Většinou je součástí objektu s jinou funkcí, např. obecního úřadu, ekocentra apod. Architektonické řešení DP vychází z jednotného architektonického konceptu, který stanovil základní jednotící prvky (např. logo DP) a charakteristiky DP a informačních středisek (dále také „IS“).

III. Rozsah kontroly

Cílem kontrolní akce bylo prověřit, zda podpora projektů NI, zejména NS, související s ochranou přírody byla nastavena a realizována hospodárným a účelným způsobem.⁹

K naplnění cíle kontrolní akce posuzoval NKÚ tyto kontrolní otázky:

1. Naplňují návštěvnická střediska svou činností smysl svého vzniku?
2. Nastavil řídicí orgán indikátory tak, aby zajistil, že monitoring projektů prováděný prostřednictvím zvolených indikátorů bude mít vypovídací schopnost o naplňování smyslu projektu?
3. Byly prostředky na zajištění návštěvnických středisek vynaloženy hospodárně?
4. Jsou projekty návštěvnické infrastruktury související s ochranou přírody navrženy a schvalovány v takové podobě, která umožní jejich udržitelnost po dobu delší než 10 let?

NKÚ provedl kontrolu u MŽP jako řídicího orgánu OPŽP. Dále provedl kontrolu SFŽP a AOPK, které plnily funkci zprostředkujícího, příp. spolupracujícího subjektu (AOPK). Rovněž byla provedena kontrola u tří příjemců dotace, kterými byly AOPK, SJ ČR a SNPŠ.

Kontrolou byla ověřována účelnost a hospodárnost podpory výstavby návštěvnických středisek z OPŽP a hodnocení příspěvku NS k plnění cílů oblasti podpory, tj. k usměrnění rekreačního využití ZCHÚ a omezení negativního vlivu návštěvnosti na předmět ochrany (záměrem byla zejména ochrana půdního krytu, povrchu pískovcových skal, ochrana živočichů před hlukem apod.). Celkové čerpání prostředků EU a státního rozpočtu na projekty návštěvnické infrastruktury z OPŽP 2007–2013 činilo 759 mil. Kč a z OPŽP 2014–2020 činilo 569 mil. Kč.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2012–2021 (k datu 30. 9. 2021), v případě věcných souvislostí i období předcházející.

Pozn.: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

IV. Podrobné skutečnosti zjištěné kontrolou

1. Naplnění účelu vzniku návštěvnických středisek

A) Potřebnost a smysl návštěvnických středisek

V OPŽP bylo hlavním cílem návštěvnické infrastruktury, tj. i návštěvnických středisek, omezovat negativní vlivy návštěvnosti na předmět ochrany a vést k usměrnění pohybu návštěvníků. Dalším cílem bylo zajistit potřebnou informovanost veřejnosti o významu ochrany daných území a prohloubit zodpovědné jednání k přírodě a životnímu prostředí.

⁹ Ustanovení § 2 písm. m) a o) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

V programovém dokumentu OPŽP 2014–2020 je u prioritní osy 4 uveden stav, který by měl být dosažen k roku 2020, mj.: „*návštěvnická infrastruktura v chráněných územích je optimalizována ve vztahu k předmětům ochrany i informovanosti návštěvníků*“.

MŽP nekonkretizovalo, co znamená „optimalizace“ návštěvnické infrastruktury v chráněných územích, které mělo být dosaženo v roce 2020.

V roce 2000 zpracovala AOPK analýzu potřeb *Návštěvnická centra – Systém návštěvnických center v CHKO České republiky v roce 2000*, jejímž cílem bylo vyjasnění rozsahu a potřeby finančních prostředků a vytipování lokalit pro NS/IS. V analýze byla navržena realizace 42 návštěvnických (informačních) center v CHKO. Úkol postupně vybudovat síť návštěvnických center pro každou CHKO se nedařilo dlouhodobě naplnit z důvodu vysokých investičních nákladů. Proto v roce 2006 MŽP schválilo, že realizace návštěvnické infrastruktury včetně návštěvnických středisek bude podporována z OPŽP.

Následně v červenci 2009 zpracovalo MŽP ve spolupráci s AOPK a správami NP materiál *Rozvoj návštěvnických center v NP a CHKO*. Současně v roce 2009 schválilo MŽP program *Dům přírody*, který navrhla AOPK a stala se jeho garantem. Cílem programu bylo vybudovat do roku 2015 (posléze prodlouženo do roku 2020) v každé CHKO, případně vybraných NPR či NPP, jedno návštěvnické středisko – dům přírody. Od r. 2014 s možností doplnění menšími objekty informačních středisek v místech vysoké koncentrace návštěvníků chráněných území. Za zdroj vhodný pro financování výstavby návštěvnických středisek a domů přírody byl zvolen OPŽP 2007–2013, konkrétně oblast podpory 6.2 prioritní osy 6; v dalším programovém období byl zvolen OPŽP 2014–2020 (specifický cíl 4.1 prioritní osy 4).

V současnosti existuje v ČR celkem 26 CHKO a z toho 24 spravuje AOPK (CHKO Labské pískovce a CHKO Šumava jsou ve správě NP). K 31. 7. 2021 bylo v provozu devět domů přírody. Připravuje se realizace dalších pěti návštěvnických středisek. Po jejich dokončení budou návštěvnická střediska (domy přírody) v 13 CHKO a v jedné NPP.

Záměr (vyplývající z programu *Dům přírody*) realizovat návštěvnické středisko v každé CHKO původně do roku 2015 a posléze do roku 2020 MŽP nenaplnilo.

Domy přírody nebyly realizovány v rozlohou větších nebo turisticky exponovaných CHKO, jako jsou např. CHKO Beskydy (1 160 km²), CHKO České středohoří (1 070 km²), CHKO Jeseníky (740 km²), CHKO Kokořínsko – Máchův kraj (410 km²), CHKO Křivoklátsko (630 km²) nebo Broumovsko (410 km²). Z OPŽP byly již podpořeny domy přírody v rozlohou menších CHKO, např. v CHKO Blaník (rozlohou nejmenší CHKO v ČR – 40 km²) nebo v Litovelském Pomoraví či na Pálavě, a podpořen byl také Vodní dům – návštěvnické středisko EVL Želivka pro evropsky významnou lokalitu (dále také „EVL“) o výměře 13,3 km², kde celková výše podpory činila 53 874 692 Kč.

NKÚ prověřoval rozmístění NS na území NPŠ a CHKO Šumava. V současnosti zde SNPŠ provozuje jedno informační centrum (dále také „IC“)¹⁰, devět IS a dvě návštěvnická centra

¹⁰ Informační centrum je informační středisko provozované na území NPŠ.

(dále také „NC“)¹¹. Jednotlivé objekty vybudovala SNPŠ v letech 1995 až 2015.¹² Zároveň celkem 18 návštěvnických zařízení provozují obce. Z mapy NPŠ a CHKO Šumava je zřejmé, že IC, IS, NC v NPŠ a CHKO Šumava nejsou rovnoměrně rozmístěny (viz příloha č. 2 tohoto kontrolního závěru). Ve čtyřech případech (Železná Ruda – Alžbětín, Kašperské Hory, Srní, Horní Vltavice – Idina Pila) se nacházejí v obci nebo jejím katastrálním území informační zařízení provozovaná Správou NPŠ a další provozovaná obcí. Může tak docházet k částečné duplicitě provozovaných aktivit. SNPŠ se snaží koordinovat vytvoření sítě informačních zařízení s dotčenými obcemi a postupně (vždy po dohodě s obcemi) informační infrastruktury spojit. Současně NKÚ zjistil, že kontrolované objekty podpořené z OPŽP 2007–2013 se nacházejí vzájemně v těsné blízkosti, jak dokládá tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Vzdálenosti objektů IC, IS a NC v NP Šumava podpořených z OPŽP 2007–2013

Vzdálenost mezi objekty NI	Vzdálenost v km
IS Kvilda – IS Svinná Lada	6,5
NC Kvilda – IC Borová Lada	9,2
NC Kvilda – NC Srní	13,3
IC Borová Lada – NC Srní	21
IC Borová Lada – IS Svinná Lada	1,1
IS Svinná Lada – NC Srní	20,1

Zdroj: vlastní zjišťování NKÚ z webových map Google a Mapy.cz.

NC Kvilda a NC Srní jsou od sebe vzdáleny 13 km. Celkové způsobilé výdaje na NS Srní činily 72 mil. Kč a na NC Kvilda 63,5 mil. Kč. Projekt *Návštěvnické centrum Kvilda* (dále také „NC Kvilda“) je projektem typu „zelená louka“ s expozicí zaměřenou zejména na jelení zvěř. Ve stejném období byl realizován i projekt *Návštěvnické centrum Srní* (dále také „NC Srní“) s expozicí zaměřenou na vlky. Odlišnost obou NC spočívá pouze v druhu zvířete, kdy místo jelena se NC Srní týká vlka a prezentace problematiky využití obnovitelných zdrojů. **NC Srní je velmi podobný projekt jako NC Kvilda jak z hlediska velikosti návštěvnického zařízení, tak interiéru objektu i jeho vybavení audiovizuální technikou, infopanely, interaktivními prvky. Obě NC se liší pouze zaměřením na druh zvířat umístěných ve venkovních expozicích. NKÚ spatřuje riziko nevhodného vynakládání peněžních prostředků při budování obdobně vybavených nákladných objektů, které jsou umístěny v těsné blízkosti.**

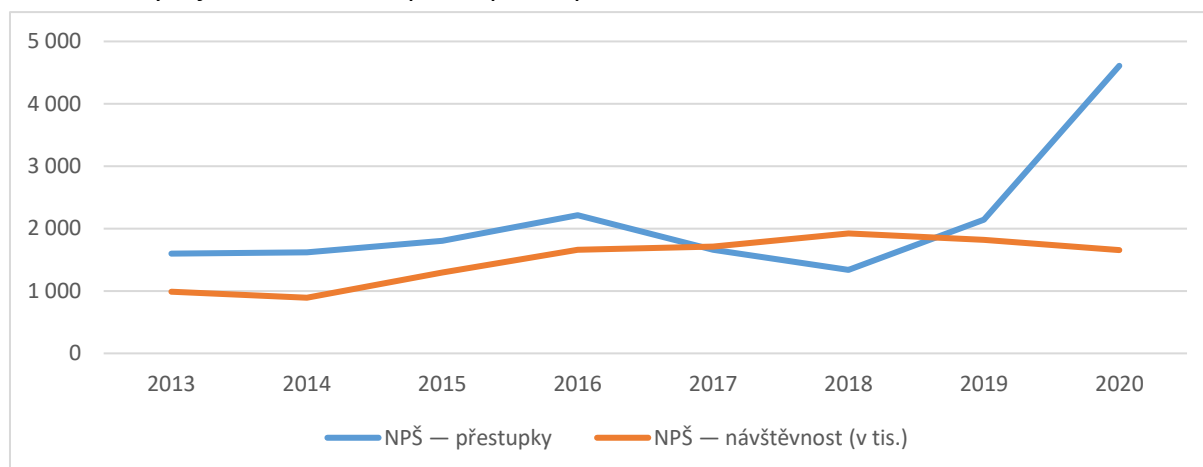
NKÚ ověřil, že návštěvnická střediska / domy přírody poskytují návštěvníkům prostřednictvím expozic potřebné informace o konkrétním chráněném území (CHKO a ZCHÚ), realizují vzdělávací a osvětové akce a přednášky pro školy a ostatní návštěvníky v oblasti ochrany přírody a krajiny. Účinnost osvěty není dále ze strany MŽP vyhodnocována.

NKÚ porovnával údaje o návštěvnosti a počtu přestupků v Národním parku Šumava (dále také „NPŠ“) v letech 2013–2020. Obdobné srovnání provedl i pro návštěvnost DP a přestupky v CHKO Moravský kras. Kontrolované osoby doložily údaje o počtu přestupků pouze pro NPŠ a CHKO Moravský kras, data o návštěvnosti ZCHÚ pouze za NPŠ. AOPK sleduje návštěvnost jen v některých vybraných lokalitách.

¹¹ Návštěvnická střediska jsou na území NPŠ provozována pod názvem návštěvnická centra.

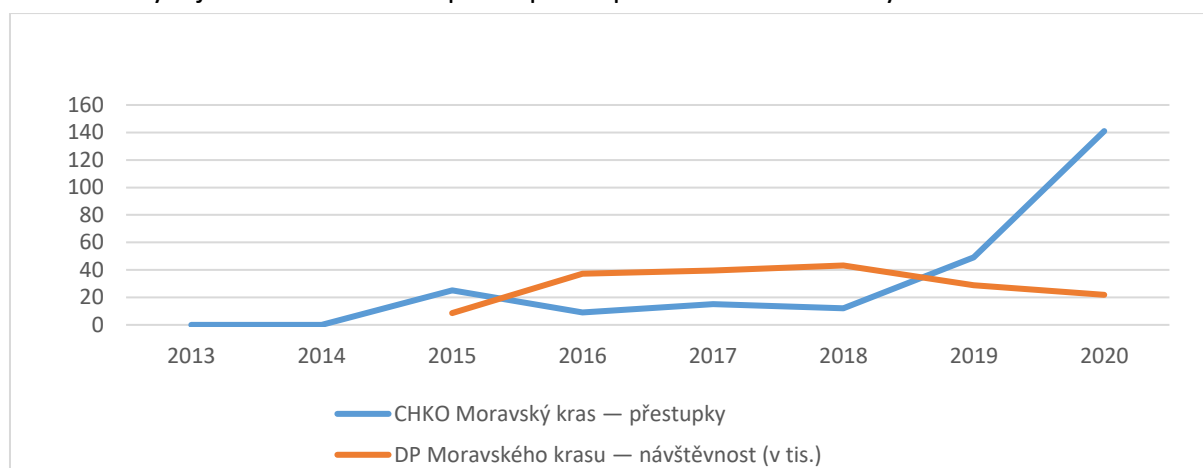
¹² Z OPŽP 2007–2013 bylo podpořeno 5 projektů.

Graf č. 2: Vývoj návštěvnosti a počtu přestupků v NPŠ v letech 2013–2020

Zdroj: vypracoval NKÚ dle podkladů SNPŠ.

Graf č. 3: Vývoj návštěvnosti DP a počtu přestupků v CHKO Moravský kras v letech 2013–2020

Zdroj: vypracoval NKÚ dle podkladů AOPK.

Ve vztahu k chování návštěvníků se nepotvrzují předpoklady MŽP, že dojde k pozitivním změnám v jejich chování. Počet přestupků v NPŠ a CHKO Moravský kras vykazuje v posledních letech vzrůstající trend (hodnoty roku 2020 byly ovlivněny pandemií covidu-19).

Dále NKÚ porovnával vývoj počtu návštěvníků, kteří navštívili návštěvnická centra a IS, a vývoj celkového počtu návštěvníků NPŠ za roky 2016–2019. Údaje z NPŠ jsou uvedeny v úvodním grafu č. 1. Data o návštěvnosti CHKO nepředložila AOPK z důvodu nedostatku relevantních údajů. NKÚ do hodnocení nezahrnul rok 2020 z důvodu mimořádné situace vyvolané pandemií covidu-19. S výjimkou IS Svinná Lada data dokládají klesající zájem návštěvníků NPŠ o NC a IS v kontrolovaných letech. Celková návštěvnost NPŠ narůstala výrazně rychleji než zájem o NC/IS. Uvedená data nedokládají vliv NS na regulaci pohybu návštěvníků v NP Šumava.

Návštěvnost, velikost CHKO ani intenzita negativních antropogenních vlivů nebyly ze strany AOPK ani MŽP při posuzování pořadí potřeby projektů DP pro jednotlivé CHKO zohledněny. Rozhodovala zejména přítomnost žadatele schopného projekt kofinancovat

a provozovat. SFŽP nezjišťoval při hodnocení projektů výstavby jednotlivých návštěvnických středisek objektivní potřebu regulace návštěvnosti v konkrétních ZCHÚ, kde se měla návštěvnická střediska budovat.

B) Nastavení hodnoticích kritérií v OPŽP 2007–2013 a OPŽP 2014–2020

Kontrola NKÚ ověřovala, zda MŽP nastavilo objektivní kritéria zajišťující výběr účelných projektů, zda kontrola přijatelnosti projektu a žadatele a věcné hodnocení projektu probíhaly v souladu se stanovenými podmínkami.

Kritéria pro výběr a hodnocení projektů obecně upravoval programový dokument OPŽP, implementační dokument OPŽP, *Závazné pokyny pro žadatele a příjemce podpory v OPŽP*, *Pravidla pro žadatele a příjemce podpory v OPŽP 2014–2020*. Dále byla tato kritéria uveřejněna v jednotlivých výzvách.

V programovém období 2007–2013 hodnotil SFŽP projekty NI podané v rámci oblasti podpory 6.2 ve 14., 20. a 27. výzvě pouze jedním hodnotitelem, což v době hodnocení bylo v souladu s procesními pravidly stanovenými Ministerstvem životního prostředí. Křížové hodnocení žádostí dvěma nezávislými hodnotiteli prováděl SFŽP od 34. výzvy pro předkládání žádostí o podporu z OPŽP 2007–2013, a to na základě požadavku auditu EK¹³ k odstranění dominantní role projektového manažera.

Přestože bodové hodnocení prováděli odborně vyškolení hodnotitelé, výklad kritérií i bodové hodnocení závisely na jejich posouzení. NKÚ zjistil nedostatečné nastavení a definování u těchto hodnoticích kritérií:

- Ekologické kritérium – podkritérium „soulad se strategickými dokumenty, přínos pro biologickou rozmanitost“.

SFŽP posuzoval, zda záměr vybudování NS/IS vyplývá z plánu péče¹⁴ o ZCHÚ (zásad péče u národních parků, souhrnu doporučených opatření pro EVL), což byla základní podmínka poskytnutí podpory v obou kontrolovaných programových obdobích. Pokud záměr na zřízení NS z plánu péče nevyplýval, měl být zamítnut.

V období 2007–2013 MŽP tolerovalo i plány péče, kde nebylo explicitně uvedeno konkrétní opatření. Potřebnost výstavby NS byla v plánech péče definována různým způsobem. V některých bylo uvedeno konkrétní opatření, tj. vybudování NS, včetně informace o jeho umístění, v jiných byla zmíněna pouze potřeba usměrnění návštěvnosti v daném ZCHÚ, což lze ale řešit různými způsoby. I takto obecně definovaný záměr stačil pro kladné hodnocení projektů. **Kladně SFŽP hodnotil projekty, kde z plánu péče úmysl budovat návštěvnické středisko jasně nevyplýval** (např. plán péče pro Krkonošský národní park a CHKO Český ráj).

¹³ Auditní zpráva č. 2011/CZ/REGIO/J4/1009/1 z roku 2011.

¹⁴ Plány péče definují dle zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, vhodná opatření pro zachování nebo zlepšení stavu předmětu ochrany ve zvláště chráněném území. Plán péče slouží jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody.

V základních dokumentech OPŽP¹⁵ nebylo jednoznačně stanoveno, co musí obsahovat plány péče, aby byla podmínka splněna, a toto kritérium bylo nastaveno neurčitým způsobem: „opatření je ve vazbě na plán péče o zvláště chráněná území“, „záměr není v rozporu s plánem péče o ZCHÚ“, „záměr vyplývá z plánu péče“.

Až v programovém období 2014–2020 byla tato podmínka zpřesněna a zpřísněna v rámci specifického kritéria přijatelnosti pro NS s tím, že realizace návštěvnického střediska (projekt) musí být uvedena v platném plánu péče. Rekonstruovat či dovybavovat bylo možné pouze návštěvnické středisko, které bylo uvedeno v platném plánu péče o ZCHÚ.

- Technické kritérium „kvalita zpracování záměru z hlediska technického a technologického“. V rámci tohoto kritéria posuzovali hodnotitelé, zda je záměr (v programovém období 2014–2020 projekt) „optimálně navržen z hlediska naplnění cíle předmětu podpory“ nebo zda je záměr „vhodně navržen, ale z objektivních důvodů není zvoleno optimální řešení“. Nebylo však jasně rozlišeno, kdy je záměr „optimálně“ a kdy „vhodně“ navržen.

Výše uvedená kritéria, použitá v obou programových obdobích, byla nastavena pouze v obecné rovině, bez konkrétní specifikace a upřesnění obsahu podmínek přiřazení bodového ohodnocení projektům.

V rámci ekologického kritéria i kritérií přijatelnosti byla v základních dokumentech OPŽP 2007–2013 (implementační dokument) stanovena pro oblasti území soustavy *Natura 2000* podmínka souladu projektu se souhrnem doporučených opatření (dále také „SDO“). **Tuto podmínku nemohli potenciální žadatelé v části programového období 2007–2013 splnit, neboť většina území soustavy *Natura 2000* neměla platné SDO zpracovány a v době hodnocení pro řadu území soustavy *Natura 2000* neexistovaly.** Dle vyjádření MŽP jejich tvorba a schvalování pro jednotlivá území soustavy *Natura 2000* probíhaly oproti předpokladům při nastavování pravidel OPŽP s časovým posunem. Až v období od září 2011 do prosince 2015 byly zpracovány SDO pro celkem 1 066 evropsky významných lokalit. Tato skutečnost ovlivnila např. hodnocení projektu *Vodní dům – návštěvnické středisko EVL Želivka*.

U projektu *Environmentální návštěvnické, informační a vzdělávací centrum (Natura park)* byla dne 18. 1. 2013 v rámci 42. výzvy podána žádost o dotaci. Předmětem podpory byla výstavba vzdělávacího centra v Pardubicích (tj. budovy návštěvnického centra a okolního oploceného parkového areálu), které je zaměřeno na prezentaci přírodních hodnot soustavy *Natura 2000* v celém Pardubickém kraji. V obou částech byla umístěna interaktivní expozice poskytující informace a služby k třem ptačím oblastem a 50 evropsky významným lokalitám.

V rámci ekologického kritéria bylo stanoveno, že pokud záměr zřízení NS nevyplývá z plánu péče o ZCHÚ nebo ze souhrnu doporučených opatření, má být projekt zamítnut a nedoporučen k podpoře. SFŽP ohodnotil soulad se strategickými dokumenty počtem bodů 0, ale projekt k podpoře doporučil, jelikož projekt hodnotil jako „*ostatní prvky návštěvnické infrastruktury*“. MŽP projekt nevyřadilo z dalšího procesu rozhodování. Projekt schválilo a vydalo rozhodnutí o poskytnutí dotace dne 10. 7. 2014 v celkové výši 44 394 761 Kč.

¹⁵ Programový dokument, implementační dokument.

Ačkoliv lze kladně hodnotit, že návštěvnické centrum zahrnovalo 53 lokalit soustavy *Natura 2000* Pardubického kraje, nelze akceptovat porušení stanovených pravidel hodnocení projektů. Hodnoticí kritéria, která byla při hodnocení zvolena, se nevztahovala na návštěvnická střediska. Uvedené návštěvnické centrum nelze podřadit pod pojem „ostatní prvky návštěvnické infrastruktury“. **Dle stanovených hodnoticích kritérií pro 42. výzvu měl SFŽP projekt na vybudování NS zamítnout a nedoporučit ho k podpoře. MŽP tak v důsledku schválilo projekt, který měl být vyřazen.**

MŽP nepostupovalo při výběru tohoto projektu dle stanovených kritérií. U projektu *Environmentální návštěvnické, informační a vzdělávací centrum (Natura park)* nerespektovalo MŽP pravidla pro výběr projektů a vytvořilo tím nerovné podmínky pro žadatele o dotaci.

MŽP při plánování NI vychází z principu předcházení negativním antropogenním vlivům, usměrnění a nepřímé regulace pohybu návštěvníků, k čemuž výstavba NI z principu může přispívat. MŽP předpokládá, že výstavbou NS budou očekávané přínosy pro předmět ochrany ZCHÚ dosaženy. MŽP teprve připravuje metodiku¹⁶ pro sledování vlivů různých aktivit cestovního ruchu v CHKO či národních parcích.

NS svým zaměřením plní vzdělávací a osvětovou funkci. Jejich přínos k ochraně přírody je však neprokazatelný, neboť MŽP v této oblasti nesleduje plnění očekávaných přínosů.

2. Indikátory monitorující projekty návštěvnické infrastruktury

Postup pro monitorování pokroku v realizaci OPŽP a plnění jeho cílů upravilo MŽP v *Operačním manuálu pro OPŽP 2014–2020* a ve vnitřních metodických pokynech v souladu s Obecným nařízením¹⁷ a příslušnými metodikami¹⁸ Ministerstva pro místní rozvoj (dále také „MMR“).

Indikátory pro oblast zlepšování stavu přírody a krajiny (prioritní osa 6 v rámci OPŽP 2007–2013 a prioritní osa 4 v rámci OPŽP 2014–2020) byly stanoveny na základě priorit ČR vycházejících zejména ze *státních politik životního prostředí* a s přihlédnutím ke zkušenostem z předchozího programového období či národních dotačních programů. Při jejich stanovení postupovalo MŽP v souladu s metodickým pokynem MMR *Zásady tvorby a používání indikátorů v programovém období 2014–2020*.

¹⁶ MŽP mělo do roku 2020 ve spolupráci s MMR realizovat opatření „vytvoření metodiky pro sledování vlivů/dopadů cestovního ruchu na ZCHÚ a jiná přírodně zranitelná území jako podklad pro tvorbu strategií a koncepcí“ ke splnění dílčího cíle 1.4.4 cíle 1.4 priority 1 *Strategie ochrany biologické rozmanitosti pro období 2016–2025*. Tento úkol nebyl dosud splněn.

¹⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013, o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

¹⁸ Např. *Metodický pokyn pro monitorování implementace ESI fondů v ČR v programovém období 2014–2020*, *Metodický pokyn procesů řízení a monitorování ESI fondů v MS2014+*, metodický pokyn *Zásady tvorby a používání indikátorů v programovém období 2014–2020*.

V obou programových obdobích měly obě prioritní osy obdobné cíle. V porovnání s indikátory prioritní osy 6 OPŽP 2007–2013 došlo u prioritní osy 4 OPŽP 2014–2020 k modifikacím. U indikátorů byly stanoveny výchozí a cílové hodnoty, zdroj údajů a četnost podávání zpráv. Početní indikátory, tj. indikátory vyjadřující pouze počet realizovaných projektů, se rozšířily o indikátory plochy území (plocha ZCHÚ). Ve srovnání s předchozím programovým obdobím jsou stanovené indikátory pro oblast NI ve SC 4.1 měřitelné. Poskytují pouze informace o výstupu a výsledku projektu z hlediska realizace NS a jeho plochy a celkové plochy chráněného území, kde měly být vytvořeny podmínky pro usměrnění návštěvnosti. Nadále však nic nevypovídají o naplnění SC 4.1 ve vztahu k NS, tj. že opatření skutečně vedla k usměrnění pohybu návštěvníků a snížení negativního dopadu turistického ruchu v území. Pokud jde o měření dopadů specifického cíle 4.1 programu OPŽP na životní prostředí v oblasti návštěvnické infrastruktury, je tedy nutno konstatovat, že vypovídací schopnost indikátorů stanovených pro NI je nedostatečná.

Ve smyslu metodického pokynu *Zásady tvorby a používání indikátorů v programovém období 2014–2020* se má dopad měřit prostřednictvím statistik, a nikoli z projektů. Sledování dopadů na území pomocí takových statistik je nezbytné zajistit jiným způsobem, což však MŽP dosud neučinilo.

V rozhodnutích o poskytnutí dotace byly stanoveny indikátory, které nic nevypovídají o přínosech (dopadech) projektů. MŽP rovněž nestanovilo příjemcům žádné závazné ukazatele, které by zajistily informace o snížení negativních vlivů návštěvnosti na předmět ochrany nebo o omezování poklesu biodiverzity. V právním aktu o poskytnutí podpory byla jako cíl projektu obecně stanovena fyzická realizace předmětu dotace včetně např. zhotovení vnitřních a vnějších expozic. V období 2007–2013 byl v rozhodnutích o poskytnutí dotace uváděn početní indikátor „počet vybudovaných návštěvnických středisek“ a v programovém období 2014–2020 byly stanoveny např. indikátory: „celková plocha návštěvnické infrastruktury (ha)“ a „celková plocha chráněných území (ha)“, které nic nevypovídají o přínosech (dopadech) projektů. Podle MŽP mají být přínosy sledovány prostřednictvím statistik, jelikož se jedná o kontextové indikátory. MŽP toto sledování dosud neprovádí.

MŽP v programovém období 2014–2020 opětovně podhodnotilo cílové hodnoty indikátorů V programovém období 2014–2020 pro sledování naplňování specifického cíle 4.1 stanovilo MŽP v programovém dokumentu OPŽP patnáct indikátorů (tři kontextové, tři výsledkové a devět výstupových), z toho čtyři indikátory se týkají návštěvnické infrastruktury. MŽP označilo tři indikátory jako výsledkové, avšak ani ty nevypovídají o dosažených výsledcích ve vztahu k SC 4.1.

V tabulce č. 2 jsou uvedeny cílové hodnoty a dosažené hodnoty (k 1. 10. 2021) základních hodnoticích indikátorů specifického cíle 4.1 pro oblast projektů návštěvnické infrastruktury.

Tabulka č. 2: Indikátory SC 4.1 pro oblast návštěvnické infrastruktury

	Cílová hodnota	Dosažená hodnota
Hlavní projektové indikátory (výstup)		
45601 Celková plocha vytvořené návštěvnické infrastruktury (ha)	31	6 854,29
45701 Celkový počet opatření na podporu ZCHÚ a soustavy Natura 2000	4 940	161,50
Interní projektové indikátory (výsledek)		
45510 Celková plocha dotčená opatřeními na podporu zvláště chráněných území a soustavy Natura 2000 (ha)	22 400	151 445,94
45610 Celková plocha chráněných území, kde byly vytvořeny podmínky pro usměrnění návštěvnosti (ha)	12 000	133 694,83

Zdroj: agregační mapa indikátorů, MS2014+ (data aktuální ke dni 1. 10. 2021).

Z tabulky č. 2 je zřejmé, že cílové hodnoty tří indikátorů (45601, 45510 a 45610) pro sledování návštěvnické infrastruktury jsou výrazně překročeny a jeden indikátor (45701) není plněn. MŽP vychází z materiálu *GUIDELINES ON CLOSURE 2014–2020*, podle něhož odchylka od cílové hodnoty ve výši 20 % a více musí být vysvětlena v závěrečné zprávě programu, a dále z vyjádření zástupce Evropské komise na 17. jednání Monitorovacího výboru programového období 2007–2013, podle něhož, i když cílové hodnoty indikátorů nejsou plněny, není to důvod k jejich změně, jelikož EK chce vidět, co bylo plánováno a co bylo nakonec splněno.

Závěrečná zpráva za OPŽP 2014–2020 bude vypracována v roce 2023. Z tohoto důvodu ověřil NKÚ na příkladu *Závěrečné zprávy o provádění OPŽP 2007–2013*, zda MŽP zpracovalo vysvětlení odchylek, neboť i v programovém období 2007–2013 byly předpokládané cílové hodnoty mnohonásobně překročeny již v průběhu programového období u tří ze čtyř hlavních indikátorů prioritní osy 6. MŽP překročení odůvodnilo podhodnocením absorpční kapacity projektů v této prioritní ose, neboť při navrhování cílových hodnot indikátorů vycházelo ze zkušeností s výsledky dosažitelnými v národních programech, které však disponovaly řádově menším množstvím finančních prostředků. Tím došlo i k podhodnocení nastavených cílových hodnot indikátorů na úrovni prioritní osy.

Věcné zaměření specifického cíle 4.1 prioritní osy 4 OPŽP 2014–2020 je do značné míry analogické s oblastí podpory 6.2 prioritní osy 6 OPŽP 2007–2013. Přesto **MŽP v programovém období 2014–2020 opět podhodnotilo cílové hodnoty indikátorů (absorpční kapacitu), i když již mělo zkušenosti s obdobnými aktivitami.** Minimálně u interních indikátorů 45510 a 45610 mělo předpokládat jejich překročení, neboť jen např. rozloha CHKO Brdy, kde MŽP schválilo zřízení NS, činí 34 500 ha (cílová hodnota indikátoru 45510 činila 22 400 ha).

Kontrolou plnění cílů OPŽP 2007–2013 se zabývala kontrolní akce NKÚ č. 16/10 – *Peněžní prostředky poskytované na zlepšování stavu přírody a krajiny* (dále jen „KA č. 16/10“), která byla zaměřena na kontrolu projektů celé prioritní osy 6, zatímco KA č. 21/09 je zaměřena jen na oblast podpory 6.2 a z ní na návštěvnickou infrastrukturu.

Již v kontrolním závěru NKÚ z KA č. 16/10¹⁹ bylo mj. konstatováno, že „MŽP tak definovalo globální cíl a operační cíle prioritní osy 6 pouze obecně. Cíle neobsahovaly kvantifikované hodnoty, kterých má být podporou dosaženo, zejména s ohledem na žádoucí změnu stavu přírody a krajiny.“ Dosažené cílové hodnoty indikátorů nezachycovaly jednoznačným způsobem přínos ve vztahu ke globálnímu cíli a operačním cílům prioritní osy 6 ve vazbě na žádoucí změnu stavu přírody a krajiny.

Návštěvnická infrastruktura byla v OPŽP 2014–2020 podporována z prioritní osy 4 – *Ochrana a péče o přírodu a krajinu* (dále také „PO 4“). Ta je formulována v souladu se *Strategií EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020* a jejím základním cílem je tedy zastavení úbytku biologické rozmanitosti a zastavení degradace ekosystémových služeb²⁰.

K naplnění cílů prioritní osy 4 byly stanoveny čtyři specifické cíle, přičemž návštěvnická infrastruktura je jedním z opatření specifického cíle 4.1 *Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území*. Specifický cíl 4.1 není stanoven zcela konkrétně, neboť v programovém dokumentu OPŽP 2014–2020 není uvedena přesná definice, co se rozumí pod pojmem „příznivý“ stav předmětu ochrany. Tato skutečnost může mít vliv na vyhodnocování úspěšnosti dosažení tohoto cíle, neboť není zřejmé, s čím bude dosažený „příznivý“ stav poměřován.

Z důvodu ochrany životního prostředí a s ohledem na cíl zabránit pokračujícímu celkovému úbytku biologické rozmanitosti na území České republiky zařadilo MŽP do řady strategických materiálů budování návštěvnických středisek, domů přírody a středisek ekologické přírody jako jedno z opatření, která povedou ke zlepšení stávajícího stavu.

Přestože se o budování návštěvnických středisek zmiňuje již *Státní program ochrany přírody a krajiny ČR* z roku 1998, resp. jeho aktualizace z roku 2009, **MŽP dosud nevytvořilo vhodné indikátory pro sledování přínosů návštěvnických středisek pro předmět ochrany dle cílů stanovených v obou programových obdobích. NKÚ upozornil již v rámci předchozí KA č. 16/10, že nastavení indikátorů bylo ze strany MŽP nedostatečné a spíše formální. MŽP u indikátorů pro sledování NI podhodnotilo cílové hodnoty, které byly nastaveny bez jakéhokoliv vztahu k reálným potřebám. V tomto směru nedošlo k žádnému zlepšení.**

MŽP není schopno vyhodnotit, zda a jak budovaná návštěvnická střediska naplňují cíle oblasti podpory 6.2 OPŽP 2007–2013 a specifického cíle 4.1 OPŽP 2014–2020.

MŽP nestanovilo pravidla (kritéria) pro sledování snížení negativních antropogenních vlivů v souvislosti s výstavbou návštěvnické infrastruktury a nevyhodnotilo vliv poskytnuté podpory na omezování poklesu biodiverzity, usměrnění pohybu návštěvníků a ochranu před negativními antropogenními vlivy.

¹⁹ Kontrolní závěr z kontrolní akce č. 16/10 – *Peněžní prostředky poskytované na zlepšování stavu přírody a krajiny* byl zveřejněn v částce 1/2017 *Věstníku NKÚ* na stranách 225–240, citovaný text je ze strany 232.

²⁰ **Ekosystémové služby** – přínosy, které lidská společnost získává od ekosystémů: zásobovací/produkční (potrava, léčiva, energie, plodiny, dřevo, zdroje vody aj.), regulační (regulace povodní, sucha, klimatu, čistoty ovzduší a vod, škůdců a přenašečů chorob aj.), podpůrné/základní (podpora životních cyklů, půdotvorba, koloběh živin, opylování aj.) a kulturní (rekreace, cestovní ruch, estetické hodnoty, duchovní a náboženský význam aj.). Podle ekonomického názvosloví do nich řadíme jak „služby“, tak i „statky“.

V průběžných monitorovacích zprávách z doby udržitelnosti nemá MŽP k dispozici informace o tom, zda nově vybudovaná NS omezila negativní antropogenní vlivy v ZCHÚ. MŽP nesleduje cíleně usměrnění pohybu návštěvníků a zachování druhové rozmanitosti (biodiverzity) v souvislosti s realizovanými projekty a nesleduje ani to, zda po realizaci projektů zaměřených na NS došlo ke snížení škod způsobených negativními antropogenními vlivy.

3. Náklady obvyklých opatření jako kritérium hospodárnosti při výběru projektů

K posuzování přiměřenosti nákladů projektů předkládaných v OPŽP sloužil mj. materiál nazvaný *Náklady obvyklých opatření* (NOO). V OPŽP 2007–2013 tvořily NOO přílohu interní metodiky AOPK pro národní krajinotvorné programy. Od roku 2015 schvalovalo tento dokument MŽP a byl součástí výzev OPŽP. NKÚ ověřoval, zda MŽP stanovilo hospodárným způsobem jednotkové ceny v katalogu cen NOO pro NS/IS.

Náklady uvedené v NOO byly vyjádřeny cenami agregovaných položek, které hodnotily efektivnost opatření jako celku a zahrnovaly způsobilé i nezpůsobilé výdaje. Agregované položky uváděly ceny obvykle podporovaných opatření a představovaly obvyklou finanční částku (bez DPH), za kterou bylo možné, dle MŽP, realizovat určitý typ opatření. Náklady byly vyjádřeny cenami, které zahrnovaly všechny běžné činnosti a materiály, jež byly v rámci daného typu opatření obvykle realizovány.

Finanční limit byl v NOO nastaven na začátku OPŽP 2007–2013. Při tvorbě NOO byly zdrojem pro stanovení položek internetové a jiné nabídky prací, konzultace s odborníky, ceny z veřejných zakázek, české standardy ve stavebnictví a honorářový řád ČKAIT. Ceny obvyklých opatření byly vypočteny jako průměr za dva předchozí roky. V OPŽP 2007–2013 byl pro NS pro NP, CHKO, EVL nebo ptačí oblasti stanoven v NOO limit 60 mil. Kč, pro NS v maloplošných ZCHÚ (PR, PP, NPR, NPP) činil limit 6 mil. Kč.

Uvedený limit 60 mil. Kč byl stanoven na základě pilotního projektu novostavby návštěvníckého střediska pro CHKO Křivoklátsko vypracované pro AOPK v září 2009. Pro výpočet orientačních investičních nákladů byla použita částka 12 000 Kč/m³ (obestavěného prostoru).

NKÚ porovnal částku 12 000 Kč/m³ s průměrnými cenami za m³ obestavěného prostoru z *Cenových ukazatelů ve stavebnictví pro rok 2009*. Cenové ukazatele ve stavebnictví slouží mj. pro oceňování záměrů staveb ve stadiu plánování a propočtů stavebních nákladů. Obsahují průměrné hodnoty základních rozpočtových nákladů na měrnou jednotku dle daného druhu staveb. Pro kategorii staveb 801 – *Budovy občanské výstavby* se v roce 2009 pohybovala průměrná cena za m³ obestavěného prostoru (dle konstrukčně materiálové charakteristiky) mezi hodnotami 5 281 až 7 281 Kč/m³. Částka stanovená MŽP (12 000 Kč/m³) je o 64 % vyšší než horní mez ceny za m³ pro budovy občanské výstavby.

Z porovnání uvedených částek je zřejmé, že v případě pilotního projektu byla pro výpočet orientačních investičních nákladů použita částka výrazně nadhodnocená.

Orientační náklady (včetně expozice) stanovené v rámci pilotního projektu byly vyčísleny celkem na 72 mil. Kč. MŽP pak na základě těchto výpočtů a z důvodu předběžné opatrnosti stanovilo limitní částku pro NS pro NP, CHKO, EVL nebo ptačí oblasti, včetně vybavení a vnitřní a vnější expozice, na výsledných 60 mil. Kč.

Projekty, které představovaly zvýšený zájem ochrany přírody, bylo možné realizovat i v případě, že překročily NOO. K překročení limitu nákladů na výstavbu dle NOO došlo u DP Moravského krasu (celkové způsobilé výdaje (dále také „CZV“) činily 85,8 mil. Kč), u NC Srní (CZV = 72 mil. Kč) a NC Kvilda (CZV = 63,5 mil. Kč).

MŽP limity NOO průběžně aktualizovalo. Dle sdělení MŽP byla důvodem reakce na aktuální tržní ceny a navýšení o inflaci. Agregovaná položka pro NS (pro NP, CHKO, EVL nebo ptačí oblasti) byla tak na počátku programového období 2014–2020 navýšena z původních 60 mil. Kč v OPŽP 2007–2013 na 75 mil. Kč. V roce 2015 došlo rovněž k navýšení limitu u maloplošných ZCHÚ z původních 6 mil. Kč v OPŽP 2007–2013 na 15 mil. Kč. Přehled o finančních limitech NOO je uveden v následujících dvou tabulkách.

Tabulka č. 3: NOO pro návštěvnická střediska podpořená z OPŽP 2007–2013

Agregovaná položka		T. j.	Cena za t. j. (bez DPH)
NS pro NP, CHKO, EVL nebo ptačí oblasti	včetně vybavení a vnitřní a vnější expozice	Kč/NS	60 000 000
NS pro maloplošná ZCHÚ, přírodní park, geopark	včetně vybavení a vnitřní a vnější expozice	Kč/NS	6 000 000
*Vstupní objekt se zázemím pro návštěvníky a pro obsluhu vstupu do zpřístupněných jeskyní	včetně vybavení a další navazující návštěvnické infrastruktury (např. naučná stezka)		
Návštěvnost jeskyně > 100 000 návštěvníků/rok		Kč/vstupní objekt	60 000 000
Návštěvnost jeskyně 50 001 až 100 000 návštěvníků/rok		Kč/vstupní objekt	40 000 000
Návštěvnost jeskyně 25 000 až 50 000 návštěvníků/rok		Kč/vstupní objekt	20 000 000
Návštěvnost jeskyně < 25 000 návštěvníků/rok		Kč/vstupní objekt	6 000 000

Zdroj: dokumentace k výzvam OPŽP 2007–2013.

* Platné pro 42. výzvu a následující výzvy OPŽP 2007–2013.

Tabulka č. 4: NOO pro návštěvnická střediska podpořená z OPŽP 2014–2020

Agregovaná položka	T. j.	Cena za t. j. (bez DPH)
NS pro NP a CHKO	Kč/NS	75 000 000
NS pro maloplošná ZCHÚ (včetně vybavení a vnitřní a vnější expozice)	Kč/NS	15 000 000

Zdroj: dokumentace k výzvam OPŽP 2014–2020

NKÚ dále provedl orientační porovnání navýšení limitní ceny NOO pro NS/IS v OPŽP 2014–2020 s vývojem inflace, hodnotami indexů cen stavebních prací a děl a cenovými ukazateli ve stavebnictví v letech 2009–2020. Zdrojem dat pro první dvě kategorie hodnot byly webové stránky Českého statistického úřadu (dále také „ČSÚ“) a pro třetí kategorii hodnot stránky www.stavebnistandardy.cz.

Meziroční hodnota inflace se v letech 2009–2020 pohybovala v rozmezí od 0,3 % (v roce 2015) do 3,3 % (v roce 2012). Částka 60 mil. Kč přepočítaná dle aktuální roční inflace se zvýšila v roce 2014 na 65,3 mil. Kč, tj. o 8,8 %, a v roce 2015 na hodnotu 65,5 mil. Kč, tj. o 9,1 % (100 % = rok 2009). Z uvedených údajů vyplývá, že inflace mezi lety 2009–2014 (příp. 2015) byla výrazně nižší a neodpovídá navýšení částky 60 mil. Kč na částku 75 mil. Kč. **Navýšení agregované položky NOO ze 60 mil. Kč v roce 2009 na 75 mil. Kč v OPŽP 2014–2020 představuje nárůst ceny o 25 % (60 mil. Kč = 100 %) a značně tak převyšuje průměrnou míru inflace vyjádřenou průměrným ročním indexem spotřebitelských cen.**

NKÚ porovnával také náklady na m³ obestavěného prostoru kontrolovaných NS s „cenovými ukazateli ve stavebnictví“ (resp. s průměrem pro kategorii 801.4 – *Budovy pro vědu, kulturu a osvětlu*)²¹. Toto porovnání provedl u 15 projektů z celkového počtu 28 kontrolovaných projektů (viz příloha č. 1). K porovnání byly použity celkové náklady na stavební objekty bez expozic. Do objemu obestavěného prostoru nebyly započítány přesahy střech. Jako základ, tj. 100 %, byla brána průměrná jednotková cena obestavěného prostoru dle cenových ukazatelů. U čtyř z těchto kontrolovaných projektů byly realizované náklady vyšší než hodnoty dle „*cenových ukazatelů ve stavebnictví*“ (NC Kvilda o 40 %, NC Srní o 23 %, vstupní budova areálu Javoříčských jeskyní o 18 %²² a NS Chýnovské jeskyně o 3 %).

Z porovnání nákladů na m³ obestavěného prostoru je zřejmé, že uvedené čtyři objekty NS jsou z hlediska stavebních nákladů nadstandardní.

MŽP stanovilo v agregované položce NOO maximální výši celkových nákladů za NS/IS bez určení limitu maximálního podílu expozic a stavební části na celkových nákladech. Celková cena za NS/IS tak mohla být vynaložena pouze na financování vnitřních a vnějších expozic. Maximální částka pro vybudování expozic nebyla stanovena. Do NOO rovněž nebylo promítnuto hledisko velikosti a návštěvnosti ZCHÚ uvažovaných pro výstavbu NS či IS ani hledisko, zda se jedná o novou stavbu, rekonstrukci či přístavbu.

Na základě hodnocení NKÚ vyplývajících z porovnání výše uvedených kritérií je zřejmé, že peněžní prostředky na NS jako součást NI nebyly vynaloženy hospodárně.

4. Riziko nedostatku finančních prostředků na krytí provozu návštěvnických středisek

NKÚ posuzoval financování projektů v době udržitelnosti. U kontrolovaných projektů návštěvnických středisek, resp. domů přírody, byla stanovena lhůta udržitelnosti na 10 let od ukončení realizace. Jedná se o projekty ztrátové. Zajištění provozu návštěvnických středisek podporovalo MŽP v době udržitelnosti v období let 2009–2018 prostřednictvím národního programu 115 160 – *Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny*, a to z podprogramu

²¹ Cenové ukazatele ve stavebnictví pro příslušné roky (801.4 – *Budovy pro vědu, kulturu a osvětlu*), projektová dokumentace, vlastní výpočty; zdroj: www.stavebnistandardy.cz.

²² U projektu *Vstupní budova objektu Javoříčských jeskyní* byl tento standard překročen o 836 Kč/m³, což činilo nárůst o 18 %. Nárůst cenového ukazatele byl způsoben vybudováním předsazeného zastřešeného podloubí podél celého vstupního objektu. Jedná se o užitnou plochu o celkové výměře 120 m². Tento prostor nebyl zahrnut do obestavěného prostoru NS, přestože je s ním úzce provázán. Tato skutečnost mohla ovlivnit hodnotu výpočtu provedeného NKÚ.

115 162²³. V dalším období 2019–2023 je zajištění provozu návštěvnických a informačních středisek financováno z podprogramu 115 172 programu 115 170. Příjemci finančních prostředků mohly být AOPK, správy národních parků a v období 2019–2023 i SJ ČR a kraje.

Podle NOO činil v obou obdobích maximální příspěvek 480 000 Kč/rok na zajištění provozu návštěvnického střediska a 150 000 Kč/rok na zajištění provozu informačního střediska. Příspěvek kryje pouze část celkových nákladů na provoz. Dle sdělení MŽP se jedná o příspěvek na mzdu lektora a příspěvek na provoz budovy, zejména na energie a internet. Finanční prostředky poskytuje MŽP prostřednictvím uzavřených smluv formou odměny na provoz návštěvnického/informačního střediska na základě žádosti AOPK a uzavřené smlouvy o zajištění provozu mezi AOPK a provozovatelem návštěvnického/informačního střediska. AOPK hradí provozovatelům formou dotace část provozních nákladů. Příspěvek AOPK pokrývá průměrně 20 % provozních nákladů²⁴ a zbytek zdrojů si provozovatelé musí získat z jiných zdrojů (vlastní zdroje, příspěvky zakladatelů, příspěvky od krajů, granty apod.). Dalšími příjmy, které kryjí zhruba 30 % nákladů na provoz DP včetně mezd, jsou zejména příjmy ze vstupného do expozic, na programy a akce, z parkovného, povolenek k fotografování, tržeb z doplňkového prodeje regionálních produktů, prodeje upomínkových předmětů, publikací, příp. pronájmu prostor.

AOPK nemá přístup k účetnictví jednotlivých provozovatelů a dostává od nich každoročně tyto informace prostřednictvím jejich výročních zpráv a výkazů činnosti vždy k 31. 1. následujícího roku v souladu s uzavřenými provozními smlouvami. Ve výkazu jsou uvedeny výdaje na provoz domu přírody a příjmy za činnost dle smlouvy o zajištění provozu. NKÚ doporučuje upřesnit ve smlouvách obsah výkazu tak, aby bylo jednoznačné, že provozovatel vykazuje všechny příjmy a výdaje spojené s konkrétním domem přírody, např. i další dotace od obcí či krajů nebo jiných dárců.

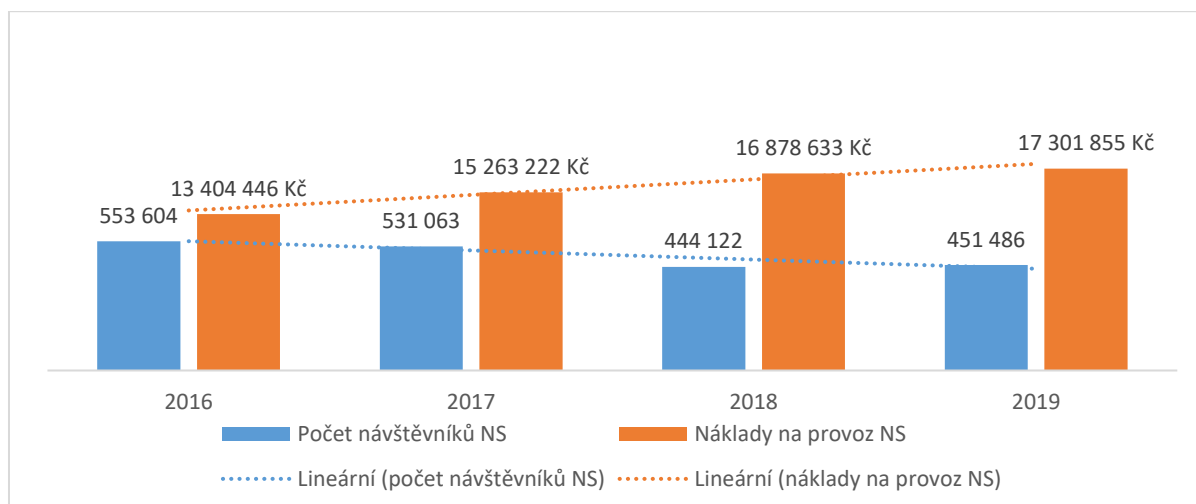
NKÚ provedl porovnání celkových ročních nákladů na provoz vybraných osmi DP/NS/NC/IS²⁵ s celkovým počtem návštěvníků uvedených DP/NS/NC/IS za roky 2016, 2017, 2018 a 2019. V roce 2016 činil celkový počet návštěvníků 554 tis., v roce 2019 navštívilo uvedené DP/NS/IS/NC 451 tis. turistů. Náklady na provoz všech osmi návštěvnických zařízení v roce 2016 činily 13,4 mil. Kč a v roce 2019 vzrostly na 17,3 mil. Kč. Průměrné provozní náklady na jednoho návštěvníka vybraných NS se v letech 2016, 2017, 2018 a 2019 zvyšovaly.

²³ Podprogram 115 162 – *Zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve vztahu k zvláště chráněným územím a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptáčích oblastí a evropsky významných lokalit.*

²⁴ Zdroj: *Výroční zpráva AOPK za rok 2020*; v kap. 6.6.3 je uvedeno: „AOPK ČR přispěla v roce 2020 z národního programu POPFK na provoz návštěvnických a informačních středisek částkou 4 702 818 Kč, což představuje 21 % celkových provozních nákladů.“

²⁵ DP Slavkovského lesa, DP Litovelského Pomoraví, DP Moravského krasu, NS Kvilda, NC Srní, IS Kvilda, IS Svinná Lada, IS Soví voliery Borová Lada.

Graf č. 4: Počty návštěvníků a náklady na provoz vybraných NS v letech 2016–2019

Zdroj: vypracoval NKÚ dle podkladů SNPŠ a AOPK.

Dle NKÚ existuje riziko pro udržitelnost projektů. Projekty jsou nastaveny jako udržitelné, ale jejich udržitelnost je závislá na poskytování státní dotace na jejich provoz, neboť byly schváleny jako ztrátové.

Seznam použitých zkratk

AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
CZV	celkové způsobilé výdaje
ČKAIT	Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků
ČR	Česká republika
ČSOP	Český svaz ochránců přírody
ČSÚ	Český statistický úřad
DP	dům přírody
DPH	daň z přidané hodnoty
EK	Evropská komise
ESI fondy	evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
EVL	evropsky významná lokalita
CHKO	chráněná krajinná oblast
IC	informační centrum
IS	informační středisko
KA	kontrolní akce Nejvyššího kontrolního úřadu
MS2014+	monitorovací systém evropských strukturálních a investičních fondů pro programové období 2014–2020
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NC	návštěvnické centrum
NI	návštěvnická infrastruktura
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NOO	náklady obvyklých opatření
NP	národní park
NPP	národní přírodní památka
NPR	národní přírodní rezervace
NPŠ	Národní park Šumava
NPÚ	Národní památkový ústav
NS	návštěvnické středisko
OP	oblast podpory (OPŽP 2007–2013)
o.p.s.	obecně prospěšná společnost
OPŽP	operační program <i>Životní prostředí</i>
OSN	Organizace spojených národů
OSS	organizační složka státu
p.o.	příspěvková organizace
PO	prioritní osa
POPFK	program 115 172 – <i>Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny</i>

PP	přírodní památka
PR	přírodní rezervace
ŘO	řídící orgán
SC	specifický cíl (OPŽP 2014–2020)
SDO	souhrn doporučených opatření
SFŽP	Státní fond životního prostředí České republiky
SJ ČR	Správa jeskyní České republiky
SOD	smlouva o dílo
s.p.	státní podnik
SNPŠ	Správa Národního parku Šumava
T. j.	technická jednotka
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZRN	základní rozpočtové náklady
z.s.	zapsaný spolek

Příloha č. 1

Porovnání jednotkové ceny obestavěného prostoru vybudovaných návštěvnických středisek s průměrnými cenami dle stavebních standardů

Název NS	ZRN bez DPH* (v Kč)	Obestavěný prostor* (v m ³)	Rok podpisu SOD	Typ stavby*	ZRN v Kč/m ³ (% překroč.)*	Jednotková cena obestavěného prostoru dle cen. ukazatelů – průměr (v Kč)
DP Poodří	1 860 753	402	2013	Přístavba – zděná a krytá nízkým krovem s valbou	4 629	7 306
DP Českého lesa	8 810 853	1 537	2013	Rekonstrukce (bývalé pošty) – vložen výtah a nové schodiště, dispoziční úpravy – nové hygienické zázemí, nové sítě, zateplení střešního pláště	5 733	7 306
DP Českého ráje	15 228 480	3 390	2015	Rekonstrukce (bývalé školy) – výměna stávajících dřevěných konstrukcí stropů za nové plechobetonové stropní desky podporované ocelovými nosníky	5 310	7 482
Natura park	32 702 890	5 700	2014	Novostavba – suterén: železobetonový monolit, 1. a 2. NP dřevostavba z masivních desek z lepeného dřeva v kombinaci s ocelovými nosníky pro zajištění dostatečné tuhosti visutých tubusů	5 737	7 382
Naučná stezka S rytířem na Blaník	5 590 334	832	2013	Novostavba: objekt budovaný sroubením obvodových stěn 1. NP z opracovaných masivních dřevěných trámů	6 719	7 306
Vodní dům – návštěvnické středisko EVL Želivka	22 143 164	3 000	2014	Novostavba: stavba má železobetonovou nosnou konstrukci, prosklené stěny, zastropení stavby železobetonovou deskou s trámy	7 381	7 382
NC Srní	24 713 684	2 745	2013	Konstrukčně se jedná o kombinaci železobetonových konstrukcí (stěny, stropy 1.PP) a zděných konstrukcí (nadměrná podlaží)	9 003 (23 %)**	7 306
NC Kvilda	28 083 546	2 745	2013	Konstrukčně se jedná o kombinaci železobetonových konstrukcí (stěny, stropy 1.PP) a zděných konstrukcí (nadměrná podlaží)	10 231 (40 %)**	7 306
DP Moravského krasu	50 277 171	9 750	2012	Novostavba: dřevo-ocelová-železobetonová stavba	5 156	7 455
DP Litovelského Pomoraví	6 641 888	1 010	2012	Novostavba: dřevostavba	6 576	7 455
DP Žďárských vrchů	16 758 596	3 061	2018	Rekonstrukce	5 474	8 154
Vstupní budova areálu Punkevních jeskyní	35 710 873	3 875	2014	Železobetonová konstrukce	9 216	10 270
Vstupní budova areálu Javoříčských jeskyní***	10 584 0839	1 966	2014	Zděná konstrukce	5 385 (18 %)**	4 550
NS Chýnovské jeskyně	6 809 157	1 134	2020	Zděná konstrukce	6 004 (3 %)**	5 855
NS DP Koněprusy	46 683 743	7 500	2020	Železobetonová konstrukce	6 225	13 210

Zdroj: „cenové ukazatele ve stavebnictví“ pro příslušné roky (801.4 – Budovy pro vědu, kulturu a osvětlu – průměr), smlouvy o dílo, projektové dokumentace, vlastní výpočty NKÚ.

* Vztaženo k hlavnímu stavebnímu objektu NS.

** Překročení jednotkové ceny v %.

*** U projektu Vstupní budova objektu Javoříčských jeskyní byl standard překročen o 836 Kč/m³, tj. o 18 %. Součástí stavby bylo rovněž vybudování předsazeného zastřešeného podloubí podél celého vstupního objektu. Jedná se o užitnou plochu o celkové výměře 120 m². Tento prostor nebyl při výpočtu zahrnut do obestavěného prostoru NS, přestože je s ním úzce provázán. Tato skutečnost mohla ovlivnit hodnotu výpočtu provedeného NKÚ.

Příloha č. 2

Tabulka č. 1: Přehled otevřených domů přírody a informačních středisek k 31. 7. 2021

	Název ZCHÚ	Název DP/IS	Provozovatel	Vlastník
1	CHKO Třeboňsko	DP Třeboňska	Město Třeboň	Město Třeboň – expozice, NPÚ – státní zámek
2	CHKO Slavkovský les	DP Slavkovského lesa	Lesy ČR, s. p.	Lesy ČR – objekt, AOPK – expozice
3	CHKO Poodří	DP Poodří	ČSOP Nový Jičín	ČSOP Nový Jičín
4	CHKO Litovelské Pomoraví	DP Litovelského Pomoraví	Sluňákov – centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s.	Město Olomouc – objekt, AOPK – venkovní expozice vč. pozemků
5	CHKO Blaník	DP Blaníku	ČSOP Vlašim	ČSOP Vlašim
6	CHKO Moravský kras	DP Moravského krasu	Dům přírody Moravského krasu, o.p.s.	AOPK
7	CHKO Český les	DP Českého lesa	Městys Klenčí pod Čerchovem	Městys Klenčí pod Čerchovem
8	CHKO Český ráj	DP Českého ráje	Středisko ekologické výchovy Libereckého kraje, p.o.	Ekocentrum Oldřichovo.p.s.
9	CHKO Žďárské vrchy	DP Žďárských vrchů	ČSOP Kněžice ve spolupráci se společností Chaloupky o.p.s.	AOPK
10	CHKO Beskydy	IS CHKO Beskydy – Dolní Lomná	Infinity – progress z.s.	Manželé Mgr. Jana Karpecká a Roman Karpecki
11	CHKO Bílé Karpaty	IS CHKO Bílé Karpaty – Veselí nad Moravou	Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, o.p.s.	ČSOP Bílé Karpaty
12	CHKO Blanský les	IS CHKO Blanský les – Holubov	Obec Holubov	Obec Holubov
13	CHKO Český kras	IS CHKO Český kras – Svatý Jan pod Skalou	Obec Svatý Jan pod Skalou	Svatojánská kolej – vyšší odborná škola pedagogická
14	CHKO Český ráj	IS CHKO Český ráj – Bukovina	Středisko ekologické výchovy Český Ráj, z.s.	AOPK
15	CHKO Jeseníky	IS CHKO Jeseníky – Karlova Studánka	Actaea – společnost pro přírodu a krajinu, z.s.	AOPK
16	CHKO Litovelské Pomoraví	IS CHKO Litovelské Pomoraví – Šargoun	Sluňákov – centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s.	AOPK
17	CHKO Křivoklátsko	IS CHKO Křivoklátsko – Křivoklát	Křivoklátsko, o.p.s.	AOPK
18	CHKO Moravský kras	IS CHKO Moravský kras – Macocha	Správa jeskyní ČR	AOPK

Zdroj: odpověď AOPK.

Tabulka č. 2: Přehled DP a IS v realizaci k 31. 7. 2021

Název ZCHÚ	Název DP/IS	Provozovatel	Vlastník
CHKO Bílé Karpaty	DP Bílých Karpat	Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, o.p.s.	ČSOP Bílé Karpaty
CHKO Brdy	DP Brd	Obec Strašice	Vojenské lesy ČR, s. p.
CHKO Český kras	DP Českého krasu	Správa jeskyní ČR	Správa jeskyní ČR, AOPK ČR – pozemky
CHKO Pálava	DP Pálavy	Regionální muzeum v Mikulově, p.o.	Regionální muzeum v Mikulově, p.o.
NPP Hodonínská Důbrava	DP Hodonínské Důbravy	Středisko volného času, p.o.	Město Hodonín
NPR Soos	IS NPR Soos	Městské muzeum Františkovy Lázně	Město Františkovy Lázně

Zdroj: odpověď AOPK.

Mapa existujících a budovaných návštěvnických středisek

Zdroj: webové stránky AOPK.

Základní informační infrastruktura NP a CHKO Šumava

Zdroj: webové stránky SNPŠ.